

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОШИРЕННЯ ІНДУКОВАНОГО ОПОРУ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАХІД З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСТИТУЦІЙНИХ РЕФОРМ

Ф. В. АБРАМОВ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри загальної економічної теорії
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Ефективність інституційних рамок, що сформувалися у суспільстві – це основний чинник, що визначає перспективи соціально-економічного розвитку національної економіки будь-якої країни світу. Проте якість новоприйнятих формальних правил, ще не гарантує успішність інституційних реформ. Такі чинники як неузгодженість новоприйнятих формальних правил з рештою чинних формальних правил, чи категоричне несприйняття інституційних реформ суспільством можуть стати причиною провалу багатьох реформ. Тому пошук заходів, що спроможні підвищити ефективність інституційних реформ є актуальним завданням як для науковців, так й для політиків, що займаються реалізацією тих чи інших реформ.

Достатньо тривалий час такі питання, як: ефективність інституційних рамок, їх вплив на рівень трансакційних витрат та соціально-економічний розвиток економіки країни знаходяться в центрі уваги багатьох дослідників [1-6]. При цьому основна увага приділяється дослідженню вже наявних інституційних рамок чи аналізу ефективності альтернативних інституційних рамок, що можуть стати заміною старим рамкам; процеси ж, що відбуваються під час реформ та безпосередньо впливають на ефективність майбутніх інституційних рамок, як правило, залишаються по заувагою дослідників. Втому числі по заувагою дослідників залишається один з основних чинників, що здатен негативно вплинути на ефективність інституційних реформ — поширення індукованого опору реформам.

У тезах виявлено заходи попередження поширення індукованого опору суспільства та підвищення ефективності інституційних реформ.

Індукований опір суспільства – це опір суспільства позитивним інституційним змінам, що виникає в наслідок маніпулювання суспільними настроями [7]. При цьому, ключовим елементом, що спонукає частину суспільства – групу занепокоєння – чинити опір певним інституційним реформам є відчуття небезпеки, що формується під впливом маніпулювання суспільними настроями [8]. Очевидно, що необхідною умовою успішних інституційних перетворень є попередження поширення індукованого опору суспільства. Проте намагання попередити поширення в суспільстві індукованого опору шляхом протидії маніпулюванню суспільними настроями – основної причини виникнення індукованого опору – будуть малоефективними, через високий рівень витрат підвищення освіченості суспільства [9].

Значно більш ефективними є наступні заходи:

– виведення групи занепокоєння з під дії відповідних формальних правил,

– перенесення більшої частини суспільних трансакційних витрат, що виникають внаслідок індукованого опору на відповідну групу занепокоєння.

Перший з названих заходів безпосередньо усуває для відповідної групи занепокоєння стимули опиратися введенню нових формальних правил, адже дозволяє не дотримуватись вимог нововведених формальних правил, тобто дозволяє не робити те в чому дана група бачила для себе загрозу.

Механізм другого заходу полягає в перерозподілі більшої частини суспільних трансакційних витрат, що виникають внаслідок індукованого опору, на членів відповідної групи занепокоєння. Подібний перерозподіл витрат дозволяє, з одного боку, зменшити негативні наслідки індукованого опору для решти суспільства, з іншого, зменшити схильність групи занепокоєння до протидії реформам.

Індукований опір суспільства впровадженню окремих інституційних реформ виникає внаслідок маніпулювання суспільними настроями та може мати місце навіть в тих випадках коли відповідні інституційні зміни є позитивними для суспільства. Незалежно від того приймає індукований опір форму активного супротиву чи пасивної відмови, його поширення може стати причиною суттєвого зменшення ефективності інституційних реформ. Для підвищення ефективності інституційних реформ, заходи з попередження поширення індукованого опору суспільства мають бути зосереджені не на протидії маніпулюванню суспільними настроями, а на виведенні групи занепокоєння з під дії нововведених формальних правил та перенесенні більшої частини трансакційних витрат, що виникають через індукований опір на відповідну групу занепокоєння.

Література:

1. Chappell L., Waylen G. (2013) Gender and the hidden life of institutions. *Public Administration*. Vol. 91. №3. P. 599–615.
2. Leite D. N., Silva S. T., Afonso O. (2014) Institutions, Economics and the Development Quest. *Journal of Economic Surveys*. Vol. 28. Issue 3. P. 491–515.
3. Keig D. L., Brouthers L. E., Marshall V. B. (2015) Formal and Informal Corruption Environments and Multinational Enterprise Social Irresponsibility. *Journal of Management Studies*. Vol. 52. №1. P. 89–116.
4. Law S. H., Azman-Saini W. N. W. (2012) Institutional Quality, Governance, and Financial Development. *Economics of Governance*. Vol. 13. Issue 3. P. 217–236.
5. Волоснікова Н. М. Мікро- та макроекономічний рівень інституційного забезпечення управління ресурсним потенціалом фірми. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки): зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2018 . № 37 (1313). С. 22–26.*
6. Волоснікова Н. М. Планування та аналіз трансакційних витрат розробки інноваційної продукції. *Коммунальное хозяйство городов*. Серия: «Экономические науки». Київ: «Техніка», 2006. Вип. 71. С. 42–49.
7. Абрамов Ф. В. Індукований опір суспільства та заходи його попередження. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 22–28.
8. Абрамов Ф. В. Маніпулювання суспільними настроями як чинник неефективності неформальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 8–13.
9. Абрамов Ф. В. Заходи з попередження маніпулювання суспільними настроями. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 22–27.